

Reflexia kultúry

PRÍLOHA NÁRODNEJ OSVETY 7 – 8/2011 PRE KULTÚRNO-OSVETOVÚ
TEÓRIU, REFLEXIU A PRE VEDU A VÝSKUM V OBLASTI KULTÚRY

ŠTUDIJNÝ ODBOR ANIMÁTOR VOĽNÉHO ČASU
NA STREDNEJ PEDAGOGICKEJ ŠKOLE V LEVOČI

Prezentácia moderných vyučovacích metód v podmienkach strednej školy

(Dokočenie z minulého čísla)

V pedagogickej praxi sa usilujeme **využívať a striedať rôzne organizačné formy práce** – zohľadňujúc metódy, ciele, obsah vzdelávania. Používame individuálne, hromadné organizačné formy v snahe rozvíjať buď ich zodpovednosť, cieľavedomosť, rozhodovanie a samostatnosť alebo posilňovať ich spoluprácu, komunikáciu, aktivitu a tvorivosť.

Za veľké pozitívum považujeme aj fakt, že ŠkVP SPGŠ v odbore animátor voľného času umožňuje spojiť dve 45-minútové vyučovacie hodiny do tzv. vyučovacej jednotky. Práca na projektoch a animačných činnostiach, besedy, návštevy alebo stretnutia s odborníkmi si vyžadujú väčší časový priestor, čo takáto organizácia poskytuje.

Z hľadiska miesta, kde vyučovanie prebieha, organizujeme výučbu v odbornej učebni tvorivej dramatiky a TAMAC zároveň v bežnej triede alebo v exteriéroch – v prípade exkurzií alebo návštev kultúrnych podujatí patria k nim Centrum voľného času v Levoči, Múzeum špeciálneho školstva v Levoči, Múzeum Majstra Pavla, priestory Spišského múzea ako člena Slovenského národného múzea, učebný proces organizujeme aj v historickej budove renesančnej levočskej radnice príp. v levočských materských školách, na primárnom stupni levočských základných škôl príp. v školských kluboch.

Okrem tradičných foriem a metód práce využívame aj niektoré moderné ako napr. **skupinové kooperatívne učenie**. To, že študenti pracujú v malých skupinách, má prepojenie na prax – fungovanie animačných tímov je založené na vzájomnej spolupráci. V týchto tímoch si študenti vymieňajú svoje názory, organizujú spoločné vystúpenie, príp. si pomáhajú, čo znamená, že menej výkonní, menej tvoriví alebo pasívni študenti majú možnosť rásť popri svojich aktívnejších spolužiakoch. Členovia skupiny sa učia zodpovednosti za seba, za svoje konanie a zároveň preberajú zodpovednosť za skupinu. Konkrétne práca študentov v projektovom tíme je diferencovaná a členovia čiastkových skupín riešia úlohy, ktoré sú len časťou celku, napr. jedna z nich navrhuje písomné tlačivá potrebné pri realizácii animácie (plagát, pozvánka, návratka, leták, reklamný slogan alebo spot a pod.), ďalšia je zodpovedná za materiálne a finančné zabezpečenie, iná skupina pripravuje programové zabezpečenie akcie a pod. Všetky skupiny koordinuje tzv. šefanimátor. Pod jeho vedením plánovanú úlohu programovo realizujú študenti spoločne. Pripravujú ju pre spolužia-

kov z triedy, pre spolužiakov a pedagógov školy, príp. účastníkmi našich programov sa stávajú deti, mládež, verejnosť mesta Levoča alebo užšieho regiónu.

V tomto školskom roku v októbri pedagógovia a študenti našej školy zrealizovali projekt – slávnostnú akadémiu pri príležitosti 60. výročia vzniku Strednej pedagogickej školy. Na príprave akadémie participovali študenti všetkých študijných odborov. Pozitívne na tomto projekte hodnotíme skutočnosť, že jednotlivé aktivity tohto **projektového vyučovania** nevychádzali z obsahu učiva, ale zo „života“, z mimoškolských aktivít a záujmov žiakov. Išlo o prezentáciu ich tvorivosti na základe ich vlastného záujmu a motivácie.

V blízkej budúcnosti spoločne s učiteľmi všeobecnovzdelávacích, odborných a voliteľných predmetov (napr. teória a dejiny kultúry, film a video, prax, teória a metodika animačných činností, manažment kultúry, anglický, nemecký jazyk, dejepis, občianska náuka príp. náuka o spoločnosti, hra na hudobný nástroj) plánujeme pripraviť podobný projekt, ktorého témou by malo byť mesto Levoča. Výsledným produktom by mala byť slávnostná akadémia, na ktorej by sa prezentovali čiastkové výsledky jednotlivých oblastí – študentské písomné práce, nástenné noviny, monografie osobností, propagačný a reklamný materiál, pohľadnice, výstava fotografií a výtvarných prác, krátky videofilm, pohybovo-slovná etuda, dramatizácia, interpretácia hudobných umeleckých diel a pod.

4.3 Metodický postup pri navrhovaní, plánovaní, tvorbe, realizácii animačného programu

Zásady – všeobecné pravidlá riadenia v animácii

– **Zásada motivácie:** formovanie osobnosti, nadobúdanie poznatkov a spôsobov konania sa stáva tým účinnejšie, čím sú silnejšie dôvody osobnosti pre činnosť.

– **Zásada aktivity:** čím viac je človek osobne zaangažovaný a čím väčšou mierou sa obsah aktivity viaže s jeho záujmami, tým je pôsobenie animátora účinnejšie.

– **Zásada praktickosti:** dôraz na samotné dopracovanie sa k poznaniu prostriedkami praktickej činnosti a s oporou o poznanie k účinnému verifikovaniu svojho vlastného rekreačného správania sa (sám – cielene – pod kontrolou).

– **Zásada individualizácie:** prispôbovať rekreačné aktivity individuálnym záľubám, potrebám a možnostiam človeka.

Metódy riadenia v animácii

– Metóda pozitívnej zdravotnej argumentácie

Metóda je určená na vytváranie hodnôt zdravia cestou ukazovania a zdôrazňovania pozitívnych zdravotných účinkov rekreačných aktivít.

– Metóda hedonistickej argumentácie

Metóda spočíva na zdôrazňovaní príjemnosti (hedonizmus – pôžitok). Propagovaným cieľom rekreačnej aktivity je možnosť prežitia radosti, zábavného dobrodružstva, prekvapenia pri zaujímavých spoločenských a skupinových hrách (teda nie nútenie).

– Metóda zážitkov zo spoluúčasti

Metóda spočíva v privedení účastníka do situácie priamej, bezprostrednej účasti prostredníctvom atraktívnych podujatí. Nadobudnuté skúsenosti a zážitky navádzajú ľudí na isté správanie sa a konanie.

– Metóda napodobňovania

Metóda spočíva v prezentácii istého postoja alebo aj konkrétneho správania sa osobou uznávanou za autoritu.

V rámci vyučovacieho procesu motivujeme študentov v predmetoch TAMAC a prax tak, aby mali dôvod, cieľ, motiváciu animačné podujatie zrealizovať, aby jeho téma, myšlienka vychádzala z vnútornej potreby účastníkov a organizátorov zároveň, vedieme ich k uvedomeniu si, že pripravujem a plánujem v prvom rade takú aktivitu, ktorá je blízka záujmom, schopnostiam, zručnostiam a vedomostiam oboch skupín participujúcich na animácii. Dospieť k novým informáciám, skúsenostiam a zručnostiam je najefektívnejšie praktickou činnosťou – to, čo navrhnem, naplánujem a zrealizujem, mám možnosť v praxi si overiť z hľadiska zážitku účastníka aj z hľadiska vlastnej sebakontroly.

Pri tvorbe animačných programov študenti participujú na takej „úlohe“, ktorá je im najbližšia, ktorá čo najadekvátnejšie vystihuje ich vedomosti, zručnosti a návyky. Pedagóg ich vedie k vzájomnej spolupráci, rešpektovaniu názorov, zodpovednosti za realizáciu pridelených úloh, tolerancii v rozhovoroch a rešpektovaniu názoru iného. Podstatným momentom v začiatkovej fáze vzniku animácie je výber šéfanimátora – manažéra projektového tímu.

Pedagóg pracuje s tímom pri realizácii nasledovných činností:

1. navrhovanie témy animačnej aktivity,
2. určenie základných charakteristík animácie – ciele, adresát, špecifiká,
3. zbieranie a triedenie prvotných informácií a materiálov k danej téme (získavanie materiálov a informácií štúdiom literatúry, filmov a dokumentárnych programov v TV, na internete), diskusia o danom období a udalostiach spojených s danou problematikou, návšteva oblastného múzea, besedy s príp. hosťami a pod.,
4. špecifikácia a konkretizácia témy, jej jednotlivých častí,
5. rozdelenie animačných tímov príp. študentov v rámci jedného tímu, rozdelenie tém a kompetencií,
6. práca v rámci animačného tímu:
 - voľba šéfanimátora,
 - rozdelenie kompetencií a zodpovednosti – príprava textového scenára v skupinách alebo sekciách,
 - štúdium, výber, triedenie hudobného materiálu,
 - návrh grafickej stránky a tlačovín, plagátov, transparentov, propagačných materiálov, pozvánok, tlač materiálov,
 - nákras dekorácie a výzdoby priestorov konania animácie,

- nákup materiálu a tvorba rekvizít,
- vlastné zabezpečenie kostýmov v animačných tímoch,
- zabezpečenie ozvučenia, výber typickej hudby a piesní k jednotlivým sekciám alebo častiam animácií, tvorba hudobného CD,
- príprava choreografií,
- rozmiestnenie plagátov, pozvanie a propagácia prostredníctvom školského rozhlasu, osobné pozvania,
- korektúra textových scenárov – zodpovední šéfanimátori a pedagóg predmetu,
- kontrola jednotlivých skupín podľa pridelených úloh podľa plánu animačnej činnosti,
- „priestorová“ skúška a orientácia v priestore,
- skúška animačného programu z hľadiska gradácie – vystupňovania programu, realizácia prípadných zmien a korektúry,
- generálna skúška, odstránenie prípadných nedostatkov, doladenie programu (v prípade, že je program pripravovaný „na predvádzanie“),
- 7. po realizácii je nevyhnutým krokom hodnotenie a rozbor animačných aktivít podľa jeho plánu.

4.4. Plán animačnej činnosti

Neodmysliteľnou súčasťou plánovania a metodiky pri príprave animácií je **plán animačnej činnosti**. Na základe odbornej literatúry (Ďuriček a kol., 2001, s. 84) a vlastných návrhov a skúseností študentov sme sformulovali návrh plánu (tabuľka č. 1).

5. PRÍKLAD ANIMAČNEJ AKTIVITY ŠTUDENTOV

Táto časť príspevku popisuje jednu z najzaujímavejších animačných aktivít s cieľom dať návod, inšpiráciu, nápad pre ostatných pedagógov alebo pracovníkov v oblasti voľnočasových aktivít, príp. kultúry.

Projekt BOLA RAZ JEDNA ŠKOLA

Zámerom projektu bolo formou animačných aktivít pripomenúť 60. výročie vzniku SPgŠ v Levoči a zároveň využiť tieto aktivity na propagáciu školy. Aktivity boli súčasťou vzdelávacieho procesu pre študentov odboru animátor voľného času v rámci výučby odborného predmetu teória a metodika animačných činností. Projekty boli plánované, organizované, realizované v priebehu celého školského roku – od septembra 2010 do júna 2011.

Projekt Bola raz jedna škola pozostával z viacerých podprojektov.

1. POPYRUS ON-LINE – obnova vydávania školského časopisu
2. ZA ZELENÝM STOLOM – rekonštrukcia „historických“ maturitných skúšok
3. VČERA – DNES – ZAJTRA – slávnostná akadémia pri príležitosti výročia vzniku školy

Cieľ:

- šíriť, uchovávať, zozbierať a prezentovať tradície, hodnoty a súčasnosť pre ďalšie generácie v širšom regióne,
- rozvíjať spolupatričnosť a hrdosť študentov k svojej škole,
- obnova tradícií spojených so školou.

Priority:

- vzdelávať mládež prostredníctvom kultúrno-spoločenských aktivít,

Názov animácie (projektu) a animačná oblasť	– názov má reklamný charakter, jeho úlohou je motivovať k účasti na animácii, vyznačuje sa originalitou – animačná oblasť – druh animačnej oblasti (napr. pohyb a šport, spoločnosť a zábava, tvorivosť, poznávanie, oddych, dobrodružstvo)
Cieľ (očakávané efekty)	– čo chce animátor dosiahnuť
Špecifická animačnej oblasti	– čím je animácia (projekt) zaujímavá, netradičná, špecifická, charakteristická – účasť aktívna – pasívna – organizovaná – improvizovaná
Čas a termín animácie (projektu)	– potrebný na prípravu – potrebný na jej reklamu, propagáciu, informovanie – dĺžka (trvanie) animácie, projektu
Miesto konania	– interiér – exteriér, adresa, stručný popis priestorov, lokality
Adresát animácie	– veková štruktúra – počet účastníkov – špecifiká (pohlavie, páry, skupiny a pod.)
Materiálne zabezpečenie	– technické vybavenie (osvetlenie, ozvučenie, športové náradie, náčinie) – spotrebný materiál (potrebný na hry, na výzdobu)
Personálne zabezpečenie	– počet animátorov – počet pozvaných hostí – počet iných osobností (napr. zdravotníci)
Ekonomické zabezpečenie	– vyčíslenie nákladov spojených s animáciou (za čo) – čiastkové sumy, celková suma, odkiaľ budú finančné zdroje
Organizačné zabezpečenie	– scenár (opísanie priebehu podujatia, stručný časový harmonogram)
Alternatívy	– v prípade počasia – v prípade zmeny trate – v prípade zmeny priestorov v závislosti od počtu účastníkov – v prípade zmeny pravidiel
Prílohy	– potrebné tlačivá (plagát, pútač, pozvánka, návratka, leták, výherná listina, herný plán – rozpis zápasov, diplomy, účastnícke listy, tombolové lístky, vstupenky)
Poznámky	– pozitíva, negatíva, varianty, alternatívy, poznámky, nedostatky, návrhy na zlepšenie – hodnotenie po aktivite

Tabuľka č. 1: Plán animačnej činnosti

– rozvíjať amatérsku umeleckú tvorbu,
– vydať zvukový alebo multimedialný nosič,
– pripraviť fotografickú (výtvarnú) výstavu v areáli školy, príp. mestskom centre,
– uplatňovať netradičné a inšpiratívne metódy a formy trávenia voľného času,
– pripraviť a zrealizovať spomienkovú slávnosť venovanú osobnostiam a udalostiam školy (mestské divadlo, príp. exteriér mesta Levoča – altánok v mestskom parku),
– rozvíjať kultúrnu tvorivosť a voľnočasové aktivity študentov,
– spropagovať a prezentovať školu.

Charakteristika účastníkov – cieľová skupina:

Pri projektovaní týchto kultúrnych animačných aktivít sme vychádzali nielen zo zaujímavosti a aktuálnosti programov, ale aj z charakteristiky účastníkov (vek, motívacia k účasti, homogénnosť skupiny a pod.).

Po zohľadnení všetkých kritérií našu cieľovú skupinu tvorili:

bývalí a súčasní pedagogickí a nepedagogickí pracovníci Strednej pedagogickej školy v Levoči v priebehu jej 60-ročnej existencie,

bývalí a súčasní absolventi a študenti školy za uplynulých 60 rokov, sympatizanti, priatelia, sponzori školy, rodičia študentov, žiakov školy, širšia verejnosť mesta Levoča a blízkeho okolia.

Názov aktivity: Včera – dnes – zajtra

Priority aktivity a rozsah prác:

– na základe štúdia školských kroník spracovať históriu školy s dôrazom na jej smerovanie, profil, činnosti, úspechy – vypracovať scenár dokumentárneho filmu,

– naštudovať a spracovať obrazový materiál súvisiaci s textovou prezentáciou o škole, ktorý čo najobjektívnejšie mapuje a dokumentuje 60-ročnú históriu školy,

– načítať textový scenár,

– pripraviť, zostaviť a vydať zvukový alebo multimedialný nosič,

– pripraviť a nainštalovať fotografickú (výtvarnú) výstavu prác študentov školy v historickej budove divadla, následne v areáli školy, príp. v mestskom centre (pod radnicou),

– navrhnuť a zrealizovať výzdobu miesta konania slávnostnej akadémie,

– pripraviť scenár a zrealizovať slávnostnú akadémiu venovanú osobnostiam a udalostiam školy (mestské divadlo) – zapojiť do danej aktivity študentov všetkých troch študijných odborov na škole, umožniť mládeži možnosť prejavíť svoje tvorivé schopnosti v rôznych oblastiach ich záujmov a kultúrno-spoločenských aktivít,

– navrhnuť, vytvoriť, zrealizovať a vytlačiť reklamné a propagačné materiály k danej udalosti (pozvánku, pútače príp. plagáty, ďakovné listy a ocenenia) a pozvať čestných hostí,

– skoordinať jednotlivých pedagógov a študentov pri vytváraní spoločného programu – cez tvorivé workshopy,

– vzdelávať mládež prostredníctvom zbierky historických tlačných archívnych materiálov a kultúrno-spoločenských aktivít, vzbudiť hrdosť a spolupatričnosť k organizácii, ktorej je členom,

– rozvíjať kultúrnu tvorivosť a voľnočasové aktivity študentov,

– podporovať záujem mládeže o históriu a prezentovať ju invenčnými, netradičnými, originálnymi zábavno-spoločenskými formami.

Výstupy: audiovizuálny nosič prezentujúci históriu i súčasnosť SPgŠ v Levoči, plagát, pozvánky na akadémiu a ďakovné listy hostom a oceneným účastníkom, expozícia výtvarných prác a fotografií študentov SPgŠ, príp. kalendár o škole, slávnostná akadémia.

Dňa 28. 10. 2010 sa v historickej budove komorného divadla Tatra v Levoči konala slávnostná akadémia pri príležitosti 60. výročia založenia Strednej pedagogickej školy v Levoči.

Akadémia sa skladala z troch častí:

– **z videoprojekcie o histórii a súčasnosti školy**, o jej aktivitách, úspechoch, pedagogických zamestnancoch a osobnostiach školy. Takto vznikol takmer 18-minútový dokumentárny film mapujúci 60-ročný život jednej z úspešných stredných škôl v rámci spišského regiónu Prešovského kraja. Sprievodné slovo, ktoré vzniklo na základe štúdií školských kroník, príspevkov rôznych denníkov, odborných časopisov z nedávnej i vzdialenejšej histórie, na základe bohatej korešpondencie bývalých zamestnancov školy a na základe množstva ďakovných listov a ocenení, vhodne dopĺňalo množstvo fotografií, autentických jedinečných záberov z rôznych podujatí, nenásilné krátké videá, príťažlivá podkladová hudba speváckeho zboru školy Iuventus Paedagogica. Tento materiál vznikol na princípe vzájomnej spolupráce študentov v predmete TAMAC a príslušných odborných a voliteľných predmetov – žiaci kooperovali tak, že každá skupina bola zodpovedná za svoju čiastkovú úlohu:

- zozbierať a dať do písomnej textovej podoby najdôležitejšie historické medziny,
- urobiť chronológiu riaditeľov školy a študijných odborov počas 60-ročnej histórie,
- zozbierať textový materiál o osobnostiach školy,
- zozbierať materiál o jej úspechoch,
- spracovať fotodokumentačný materiál,
- vybrať hudbu k videoprojekcii,
- vykonať korektúru a gramaticko-štylistickú opravu textu,

– dať dokumentárny film do finálnej podoby pod vedením kvalifikovaného učiteľa;

– **zo slávnostného galaprogramu**. Ten bol nenásilne zakomponovaný práve do spomínanej videoprojekcie a prezentoval konkrétne úspechy pedagógov a ich študentov na poli umeleckom, športovom i ľudskom. Vysoký umelecký zážitok ponúkli prednes umeleckého slova, folklórne pásmo ľudových piesní a tancov, pohybové etudy tanca a piesne v podaní zboru Iuventus Paedagogica pri SPgŠ v Levoči. Na tomto programe participovali študenti všetkých odborov SPgŠ tak, aby vyjadroval špecifický charakter školy z hľadiska jej umelecko-športového zamerania. Študenti v odbore animátor voľného času participovali na pohybovej etude Tanec lásky pripravovanej vo voliteľnom predmete pohybová kultúra;

– **z výtvarno-fotografickej expozície najzaujímavejších a umelecky najhodnotnejších výtvarných prác**

a fotografií súčasných študentov školy. Expozícia nainštalovali vo vstupnom vestibule budovy mestského divadla Tatra. Esteticky dotvárala interiér prvých neformálnych stretnutí účastníkov slávnostnej akadémie, na premiéru ktorej boli pozvaní zástupcovia Ministerstva školstva SR, Metodicko-pedagogického centra v Bratislave, zástupcovia Prešovského samosprávneho celku a mesta Levoča, riaditelia pedagogických škôl na Slovensku, riaditelia škôl v okolí, priatelia z družobných miest, zástupcovia rôznych kultúrnych inštitúcií a organizácií, partneri, sponzori školy, bývalí aj súčasní pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci. Zorganizovať výstavu patrí ku klasickým činnostiam pracovníka v kultúre a animácii. Študenti, postupujúc podľa plánu animačných činností, sa sústreďovali v predmete prax v odbore výtvarná výchova predovšetkým na materiálno-technické zvládnutie prípravy – jej nainštalovanie, zozbieranie výstavného materiálu, jeho umiestnenie príp. rozmiestnenie, vytvorenie popisov k jednotlivým exponátom a pod.

PaedDr. Klaudia Repašská,
Stredná pedagogická škola v Levoči

Tabuľka: autorka

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

ČORNANIČOVÁ, R., a kol.: *Animátor kultúry. Učebnica dištančného vzdelávania*. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2007. 223 s. ISBN 978-80-7121-278-2.

ĐURIČEK, M. – ČERNÁK, R. – OBODYŇSKI, K.: *Riadenie animácie v turizme*. Prešov: ATA – Akademická turistická agentúra, 2001. 181 s. ISBN 80-968046-1-8.

JENDRICHOVSKÝ, J. – GREGOROVÁ, Z. – REPAŠSKÁ, K.: *50. výročie založenia Strednej pedagogickej školy v Levoči*. Zborník. Levoča: SPgŠ v Levoči, 2000. 125 s. ISBN 80-968465-2-3.

KRIŽANOVÁ, D.: *Teória a metodika animačných činností pre stredné pedagogické školy, pedagogické akadémie a pedagogické a kultúrne akadémie 1*. Bratislava: SPN – Mladé letá, s. r. o., 2005. 151 s. ISBN 80-10-00426-X.

KRIŽANOVÁ, D.: *Teória a metodika animačných činností pre stredné pedagogické školy, pedagogické akadémie a pedagogické a kultúrne akadémie 2*. Bratislava: SPN – Mladé letá, s. r. o., 2007. 136 s. ISBN 978-80-10-00958-9.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Charakteristika a učebný plán študijného odboru 7663 6 kultúrno-výchovný pracovník*. Schválilo MŠ SR dňa 18. apríla 2006 pod číslom CD-2006-5223/11510-1:093 s platnosťou od 1. septembra 2006 začínajúc 1. ročníkom.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Učebné osnovy predmetu teória a metodika animačných činností*. Schválilo MŠ SR dňa 18. apríla 2006 pod číslom CD-2006-5223/11510-1:093 s platnosťou od 1. septembra 2006 začínajúc 1. ročníkom.

Školský vzdelávací program Strednej pedagogickej školy v Levoči Pedagogika vzdelávania a výchovy, animácie a sociálnych služieb. 2007.

TUMA, M.: *Vademením manažmentu a marketingu v kultúre*. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2005. 219 s. ISBN 80-7121-261-X.

TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2008. 595 s. ISBN 978-80-8078-198-9.

REFLEXIA KULTÚRY – príloha Národnej osvety 7 – 8/2011 pre kultúrno-osvetovú teóriu, reflexiu a pre vedu a výskum v oblasti kultúry. **Redakčné spracovanie:** NÁRODNÁ OSVETA – mesačník pre rozvoj miestnej kultúry a záujmovej tvorivosti. Vydáva Národné osvetové centrum. **Vedúci redaktor:** Štefan Cífra. **Redakcia:** Mgr. Olga Silnická (odborná a jazyková redakcia), Mgr. Drahošlav Machala (redaktor), akad. maliar Jozef Porubčin (výtvarný návrh obálky prílohy). **Tajomníčka redakcie:** Gabriela Taffernerová. **Softvérová a grafická úprava:** Štefan Cífra. **Tlač:** ULTRA print, s. r. o., Bratislava. Index časopisu Národná osveta: 48449. ISSN: 1335-4515. EV: 3056/09. Redakciou nevyžiadané rukopisy a obrazové prílohy sa nevracajú. Nepredajné.